

RESTAURACIJA ORGULJA U ŠIBENSKOJ KATEDRALI

Biser dalmatinskih crkava, šibenska katedrala dobila je lanjske godine uoči blagdana sv. Jakova, svog zaštitnika, veoma dobre orgulje sa dva manuala i 27 zvučnih registara. Gradnja katedrale, remek djela slavnog graditelja Jurja Dalmatinca započela je 1431. godine. Prve orgulje postavljene 1562. bile su smještene nad korom uz biskupsku palaču. Na koru je uklesan natpis »Carmen Summe Deus totus tibi concinit orbis« (Tebi Svevišnji Bože čitav svijet pjeva pjesme). Godine 1801. katedrala dobiva veće orgulje, koje su bile smještene na suprotnom koru. Kako se pretpostavlja ove su orgulje bile izrađene u radionici jednog od učenika glasovitog graditelja orgulja Petra Nakića (1700—1770) rodom iz Knina. Njihov je veliki ormar kvario umjetnički doživljaj tog dijela katedrale. Kod njihovog postavljanja izrezan je veliki dio kamenog lišća i korniza nad njim, pa je to nedavno opet trebalo obnoviti. Ove su orgulje mehaničkog sustava. Godine 1931. restaurirao ih je zagrebački graditelj orgulja Dobnik, koji ih je preuredio na pneumatski sustav, oduzevši im jezičnjake i dodavši im neke osamstopne labialne registre.

Orgulje su imale jedan manual, a dispozicija im je bila sljedeća:

Manual: Principal 8', Burdon 8', Gamba 8', Aeolina 8', Octava 4', Flaut 4', Superoctava 2', Mixtura 2 2/3.

Pedal: Subbas 16', Principalbas 8'.

One su i u ovoj izradi zauzimale veliki prostor pa nije bilo dovoljno mjesta za smještaj pjevačkog zbora. Stoga je upravitelj katedrale Veljko Jadronja, i sam graditelj amater, 1955. godine premjestio orgulje u susjednu slobodnu absidu, preuredivši ih na električni sistem. To je bilo i sa zvučkovne, estetske, i prostorne strane izvrsno rješenje, ali samo privremeno, jer se je mislilo na konačnu restauraciju orgulja. Godine 1967. restauracija je povjerena slovenskom graditelju Janezu Jenku, koji je međuvremeno umro, pa je orgulje dovršio njegov sin. Kod restauracije su upotrebljene gotovo sve stare svirale, a dodani su i novi registri. Dispozicija orgulja je sljedeća:

I manual:

1. Diapason 16'
2. Principal 8'
3. Bourdon 8'
4. Fugara 8'

5. Flauto dolce 8'
6. Oktav 4'
7. Flauta 4'
8. Super oktav 2'
9. Sesquialtera 2, 2/3—1, 3/5
10. Mixtura 2, 2/3 4f
11. Tromba 8'

II manual:

1. Viol. principal 8'
2. Hornflauta 8'
3. Aeolina 8'
4. Vox coelestis 8'
5. Silvana 8'
6. Suival 4'
7. Piccolo 2'
8. Cimbale 3f
9. Oboa 8'

Pedal:

1. Kontrabas 16'
 2. Subbas 16'
 3. Piano bass 16'
 4. Oktavbass 8'
 5. Bourdon 8'
 6. Choral bas 4'
 7. Posauna 16'
- Spojevi: II-I
Super II-I
Sub II-I
II-Ped, I-Ped

Razabire se da je u gradnji ovi orgulja sudjelovalo kroz dugi vremenski razmak više graditelja, koji su uvijek donosili različita tehnička rješenja a isto tako različite proporcije u gradnji svirala. Budući da su orgulje premještene, možda su neki registri zbog novog rasporeda promijenili svoje zvučkovne kvalitete, ali unatoč svim tim promjenama zvuk je orgulja usklađen u odnosu sa sastavom registara. Možda bi se moglo prigrvoriti samo jezičnjacima, koji su nje-mačkog tipa i serijske izrade, te se zbog toga što nisu prilagođeni menzurama ostalih registara, nisu jednako uklopili u akustičnu cjelinu orgulja, to se naročito tiče posaune 16' koja je prema drugim registrima pedala previše istaknuta. Treba napomenuti da je to do sada jedini slučaj u poslijednjih desetak godina, kada je do-davanje jezičnjaka i uz te male nedostatke restauracija ipak tako dobro uspjela. Alikivotni se registri izvrsno stapaju sa osnovnima a obzirom na uspješnu dispoziciju moguće su različite kombinacije boja u većem dinamičkom opsegu. Zvuk orgulja jednako je lijep u pianissimu, kao i u fortissimu.

»Umjetnički jezik pjesnika, pisaca, glazbenika posjeduje sasvim osobitu moć, da otkriva sakrivene prostore duše, da tumači njihove želje i olakšava njihova trpljenja: on može upraviti srca prema višim idealima, ispravljati nedostatke, pročišćavati strasti obuzdavajući ih da ne vode u propast i pomažući ih u njihovu plemenitom zanosu prema pravom dobru.«

Papa Ivan XXIII

»Od svih ljudskih sredstava kojim je Providnost obdarila čovjeka, da bi se pročitost i uzdigao, da bi se oslobodio sebezljublja i vinuo prema sveopćim vidicima, glazba je bez svake sumnje na prvom mjestu.«

Papa Ivan XXIII

Saborske odredbe o sv. glazbi

II

116. Crkva priznaje da je gregorijansko pjevanje vlastita osobina rimskog bogoslužja. Stoga mu u bogoslužnim činima, imajući pred očima ostalo, pripada najčasnije mjesto.

Ostale se vrste Crkvene glazbe, osobito pak višeglasje, mogu sasvim slobodno upotrebljavati za vrijeme službe Božje pod uvjetom, da su u skladu s duhom bogoslužnog čina, prema propisima čl. 30.

117. Neka se nadopuni tipsko izdanje zbornika gregorijanskog pjevanja; što više, neka se pripremi još kritičnije izdanje zbornika, koji su već objavljeni nakon obnove svetog Pija X.

118. Bit će također korisno, da se priredi izdanje s jednostavnijim napjevima za upotrebu po manjim crkvama.

Neka se pomno gaji pobožno pučko pjevanje tako, da bi u nabožnim i svetim vježbama i u samim bogoslužnim činima mogli zaoriti glasovi vjernika prema propisima i odredbama rubrika.

119. Budući da u nekim krajevima, osobito onim misijskim žive narodi s vlastitom glazbenom predajom, koja ima veliko značenje u njihovom vjerskom i društvenom životu, neka se toj glazbi prizna njezina vrijednost i daje odgovarajuće mjesto, kako u oplemenjivanju njihova vjerskog osjećanja, tako i u prilagođivanju bogoštovanja njihovom shvaćanju, u skladu s čl. 39 i 40.

Stoga se treba u glazbenoj izobrazbi misionara marljivo brinuti, da budu koliko je to moguće sposobni unapređivati tradicionalnu glazbu tih naroda kako u školama tako i u svetim činima.

120. Neka se orgulje sa sviralama veoma cijene u latinskoj Crkvi kao tradicionalno glazbalo, jer im je zvuk sposoban da divno uzveliča crkvene obrede i silno uzdigne duše k Bogu i vrhunavnom.

Ostala se glazbala smiju upotrebljavati pri službi Božjoj kad to prosudi i dopusti nadležna područna oblast, prema propisu čl. 22 § 2, 37 i 40, u koliko su prikladna ili se mogu takvim učiniti za svetu upotrebu, odgovaraju dostojanstvu hrama i doista unapređuju duhovnu korist vjernika.

121. Neka skladatelji prozeti kršćanskim duhom znaju, da su pozvani gajiti i umnožavati blago svete glazbe.

A neka stvaraju takve skladbe koje će imati oznake prave svete glazbe, koje će moći izvoditi ne samo veći pjevački zborovi nego i manji, koje će unapređivati živo sudjelovanje čitavog zbora vjernika.

Tekstovi namijenjeni svetom pjevanju neka budu u skladu s katoličkom naukom, neka se najčešće uzimaju iz Svetog pisma i liturgijskih izvora.

(Saborska uredba o sv. bogoslužju gl. VI).